

УДК 070:177.3(470+571)

РОСІЯ: МІФОТВОРЧІСТЬ ЯК ДЕСТРУКТИВНИЙ ФАКТОР В ІСТОРІЇ

О. Станчак

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна, e-mail: journft@franko.lviv.ua*

У цій статті авторка, базуючись на своїх дослідженнях з російської ментальності, описує основні принципи функціонування міфу та його роль в історичному процесі. Основною ідеєю статті є те, що міф може бути як конструктивним, так деструктивним фактором. У випадку Росії міфи є радше деструктивними та перешкоджають їй у вирішенні проблем, пов'язаних з ідентичністю.

Ключові слова: ментальність, міф, ідентифікація, історія.

Людина живе на перетині кількох площин. Перша — фактологічна, себто історичний процес, так звана “площина землі”. Друга — власна культура та індивідуальний досвід — “площина трав”. Третя — “площина неба”, божественне начало. Ця доволі складна екзистенційна позиція у такого роду конструкції, з одного боку, виокремлює людину в “живому світі”, з іншого — змушує її до постійного дефілювання поміж цими площинами.

Із парадоксів такого буттєвого різноплощинного розташування і виникає міф. Міфічні конструкції виникають на перетині площин і покликані дещо полегшити складність людського існування чи, як пише К. Леві-Стросс, знейтралізувати опозиції.

Проте сам міф містить у собі безліч алюзій та конотацій. До прикладу, А. П'ятигорський говорить про конструювання “проміжної” дійсності шляхом створення міфічних ситуацій, образів і т. д. Ф. Рефуле розглядає міф як протистояння реальності, чи спосіб нейтралізації (спробу знищення) історичного життя. К. Юнг бачить міф як прояв психологічної реальності та один із специфічних способів проживання буття, духовного тривання у часі. Існує також “локальна” концепція, що передбачає національні алюзії: міф постає як символічний прояв певної культурної, чи то пак, національної ідентичності. “Родові міфи та історична пам'ять — це форми відтворення людської генеалогії і водночас форми встановлення генеалогічних зв'язків між собою та родом” (8; 128). “Афективна” концепція міфу (З. Фрейд) подає міф як проекцію пригнічених пристрастей та емоцій.

Якщо ж розглядати міф у контексті історії, то постає запитання: чи міф для історії є здоровим явищем, а чи він не дає змоги людині проживати “реальність” правдиво, і від того “площина землі” кожної нації живе життям цілком

незалежним і не сповна пов'язаним із людською ініціативою? М. Еліаде вважає міф одним із “двигунів історії”: “Міфи, будучи неосягненими моделями, здавалося, мали б паралізувати людську ініціативу, насправді ж вони спонукують людину до творення, вони постійно відкривають нові перспективи для її винахідливого розуму (13). У дії міфу важливим є момент відкидання, спростування сумнівів. Про це також згадує і Ф. Рефуле: “Як свідчить історія єврейського народу, апокаліптичні міфи надихали людей на божевільні та сміливі вчинки” (13).

Для того, щоб з'ясувати, чи є аргумент “сміливих вчинків” достатнім для підтвердження теорії про благодетельність міфу і чи можна цю концепцію накласти на російську історію, спочатку розглянемо історію формування російської ментальності.

Російськість як така постала із кількох джерел: візантійського, слов'янського й татарського. Звідси — так довго вже проговорювана як самими росіянами, так і іноземцями, ламаність, непослідовність, хаотичність процесів нарощування самості, а тому — і внутрішня суперечливість ментальних структур.

Концепція “ображеної на світ” російської душі має в собі кілька аргументів:

Територіальний (так звані “енергопотоки території”): “Історична доля оселила москвинів у багнистому північному пралісі. Рільництво там було можливим лише на горбках сухішої землі, що були поміж болотами, річками, озерами. Там москвин вирубував ліс, палив його і засівав у попіл зерно. По п'ятьох роках така “паль” уже не родила, і москвин кидав її, а шукав нового, не вирубаного горбика землі. Отже, навіть рільництво було кочовим, аж поки уряд не прив'язав москвина до землі кріпацтвом” (7; 27).

Багнистість, суворе підсоння, аж надто скупі піщані ґрунти, рівнини без межі, без краю — в усіх цих несприятливих кліматичних чинниках деякі вчені вбачають особливий елемент формування російського характеру: “Безконечна сіра рівнина, безконечне плесо мінливих вод, сіре понуре північне небо... пуста простору вливається в пустку людини” (9; 92). Всіляка дія перетворюється у поразку, звідси — “Ми” (колективізм) як спроба порятунку, як акумульованість сил проти стихії, але “ми” — як відсутність “Я”.

Таким чином, у російській “самості” починає домінувати чоловічо-агресивний первень із неокресленим “Я”. “Ми завжди в газовому стані”, — писав І. Тургенєв. Про слабкість форми згадує і М. Бердяєв. Щоправда, безмежжя російських земель він дивним чином екстраполює на безмежжя російської душі: “Є відповідність між неохопністю безмежністю та безкінечністю російської душі, між географією фізичною та географією душевною. В душі російського народу є така ж неохопність, безмежжя та спрямованість у нескінченність, як і в російській рівнині. Тому російському народові важко було оволодіти цими величезними просторами і оформити їх. Російський народ мав величезну силу стихій та порівняно слабку форму” (10).

З іншого боку, “географічний аргумент” (розміри території) для самих росіян виглядав як певне підтвердження ідеї вибраності.

“Але не випадково Росія така величезна. Її великість провіденційна і вона пов'язана з ідеєю та покликанням російського народу. Великість Росії — це її метафізична властивість, а не лише властивість її емпіричної історії” (11).

Психологічний. Колективізм росіян тягне за собою пасивність та неспроможу мислити поза колективними принципами. Росіянин “не відокремлює активність від загалу” (2; 300). Він, “долаючи пасивізм через інтеграцію в колектив, утрачає власну ідентичність, і колектив самонеідентифікованих осіб перетворюється у натовп. А натовпові, за словами Платона, не притаманно бути філософом: він нищить, руйнує, паплюжить, але не рефлектує” (2; 301). Несвобода, своєю чергою, породжує сваволю, деструктив, адже відповідальність — на всіх, а отже, ні на кому. Тому російська “необузданність” і потребує жорсткої сили, твердої руки. Як наслідок — у цьому причинно-наслідковому ланцюгу нарощується ще одне поняття — етатизована свідомість, потреба жорсткої владної ієрархічності (фанатизм, підкора, розбещена влада). “Людина розчинялася у жорстко керованому гурті, була постійно готовою одночасно володарювати (слабшими) й підкорятися владі (сильніших)” (6; 43).

Цікавий момент: так звані російські Юпітери, сакралізовані царі, ледь не ототожнювані із Ісусом, дуже часто не мали реальної влади. Едвард Кінан, професор Гарвардського університету, називає їх царями-маріонетками. Натомість “царювали” клани, олігархи. Проте ідея могутнього “царя-батюшки” виявилась досить потужною сугестивно, як для народу, так і для іноземців. Чи юний, чи хворобливий, чи розумово неповноцінний — система працювала, як і міф про божественне призначення царя. Для непосвячених у таємниці російської душі і російської політичної системи готувались тексти (наприклад, коронаційні церемонії), у яких декларовано відданість обранцю Божому. Та більше, як зазначає Едвард Кінан, “деякі з найбільш автократичних декларацій збігаються з правлінням найменш дієспроможних, цілком позбавлених влади монархів” (3; 130). Отже, основною функцією царя здебільшого була функція “устрашення”:

*Боже, Царя храни!
Крепкий, державный
Царь православный
Царствуй на славу,
На славу нашу,
На страх врагам.*

Як бачимо, передовсім — слава царя (православного — чітко вказано дифузійно церкви і влади), для того, щоб вороги боялись. “Російський цар — не просто глава держави, але Страж та покровитель східної Апостольської Церкви, що зреклась всілякої мирської влади і довірила себе охороні та турботі Помазаника Божого (Катков) (4; 156). Ба більше, російське православ’я всіляко підтримувало ідею вибраності Росії, її місію врятувати світ від загибелі.

Психогенетичний: як уже згадувалось, у російськості зрослись слов’янська чуттєвість, татарська воля та візантійський розум, що перетворило російську психоісторію у притчу про рибу, щуку та рака. Результат — “етноментальний стресогенез” (Донченко), розтроєння, постійні перетікання у ту чи іншу якість.

Психотериторіальний: вічна суперечка європейського та азійського начала у російстві. Таким чином, антиномічність російської душі ще більше роз’ятрює рану неокресленості. Звідси — любов-ненависть, аскетизм-розбещеність,

покора-бунт, самобичування-месіанство. У психоповедінці домінує принцип крайнощів: AUT CEASAR, AUT NIHIL*.

“Росіянинові, — пише Г. Гессе, — не до душі середина, йому бракує посередньої ланки, яка пом’якшує екстремальні суперечності; його контрасти стоять поруч... Дикунство поруч з ніжністю серця, бруталність поруч із сентиментальністю, розгул поруч з аскезою, гріх поруч із святістю...” (9; 46).

Для росіянина характерна постійна криза ідентифікації: то з татарським началом, то з європейським. “Ми, москвини, ані східний, ані західний народ; ми — якась нісенітниця”, — писав Розанов в “Апокаліпсисі нашого часу” (4; 15).

Чому ми так багато говоримо про ментальність і як можна пов’язати це із міфом та міфотворчістю?

Однією із ключових площин є “площина трави” (досвід культури плюс досвід людини), яка і визначає спосіб “проживання” у точці перетину. Російська історія, історія формування ментального ґрунту зробили цю міфоточку дуже активною (міф як спосіб подолання).

Чому послання, що його надіслав Філофей Псковський (радше — Василю III з приводу приєднання Пскова 1510 року), перебирає на себе права національної істини: “...яко вся християнська црґства снидоша в твое едино, яко два Рима падоша, а третий стоить, а четвертому не быти” (4; 120)?

Очевидно, цьому посприяли особливості російського перетину площин, і, як наслідок, — гіперактивність міфоточки. Ідея вибраності росте, як не дивно, на почуттях змаргіналізованості.

Відсталість Росії порівняно з Європою посилює цю “богообраність” (Хто був останнім, стане першим). Загальновідомий факт: 1861 року в Росії скасоване кріпосне право. Того ж року в Лондоні відкрите метро. Неосвічена Росія, пройнята візантійським архетипом вічного учня, переймає багато європейських ідей (часто — поверхово або й цілковито на російський лад). Отже, з одного боку — брак самодостатності і пошук авторитетів. З іншого — постійне очікування агонії Заходу, намагання перегнати його чи просто ізолюватись, стати кращими, розумнішими, сильнішими. Латентна спонука “щоб боялись” — не що інше, як потреба компенсації своєї “відсталості, “забитості”, “затурканості”. Навіть будівництво Петербурга у Пушкіна починалось з тієї ж точки відліку:

*Отсель грозить мы будем Шведу,
Здесь будет город заложен
На зло надменному соседу.*

“І це “на зло”, — пише Маланюк, — стає лейтмотивом Росії по відношенню до Західної Європи, на протязі цілої історії аж до сьогодні... В московській душі завжди жила й живе психіка народу “уніженнаво” і оскорбљоннаво”... і кліматом, і землею, і історією, — тому “догнати і перегнати Європу” — основний патос московських, пізніших російських інтенцій...” (5; 371).

Економічна відсталість лише підкріплювала віру у “духовність” російської нації. Мовляв, матеріальний Захід — це не для нашої широкої, глибоко релігійної душі (хоча насправді релігійна обрядність має мало спільного із внутрішніми переконаннями). Месіанізм постає як компенсаційна форма внутрішньої слабкості.

*Лат. — Або Цезар, або нічого.

Таким чином, окреслюється бінарна візія світу, дихотомія “ми — вони”. Окресленню сприяє і православ'я з претензією на володіння Божою істиною, хоча насправді воно ще більше ізолювало Росію від Заходу. Стан ізоляції підносили Росію в своїх очах.

Росія перетворюється у країну міфів. Міф, маючи потенціал підживлювача та двигуна людського духу, в російському варіанті, навпаки, герметизує, чи, радше, блокує канали себепізнання і пізнання інших. Відбувається постійна актуалізація російських міфоконструкцій через авторитети. І попри те, що для міфу характерне відмирання, якщо “площина трави” зсунена у певному напрямі, то в російській ситуації — давні міфи і далі посідають місце “актуальних”.

Отже, **міф перший**. Москва — безпосередня спадкоємиця Київської Русі. Звичайно, не можна заперечувати слов'янських коренів російського народу, але йдеться про інше — саме про спекуляцію назвою “Росія”, яка асоціативно є найближчою до “Київської Русі”, отже, найдавнішою. Москва ж починалась як далека північна окраїна Київської Русі. А термін “Велика Русь” означав території, колонізовані і приєднані до Малої Русі, себто метрополії. До того ж, за часів Івана III (та й набагато пізніших) московські політичні еліти “досить туманно уявляли собі історію Київської доби і ще менше претендували на те, щоби бути її спадкоємцями” (3; 19). Ані в церковних, ані в світських будівлях, пише Кінан, майже немає натяку на київську спадщину. “Храми, маючи якісь деталі італійського ренесансу, загалом взуруються на російські верхньоволзькі міста, як-от Владимир і Суздаль, але не на Київ” (3; 20). Навіть специфічно київські імена відсутні. Ще один факт: на початку XVI сторіччя (1508 рік) на італійській географічній карті подано територію України під назвою Русь (Russa). Московія не визнається Руссю і пишеться “Moscovia” (1; 17). Цей історичний міф і далі присутній у російській публіцистиці, причому жодні контраргументи не є дієвими, як то завжди буває з міфом, що є у статусі істини.

Міф другий — як наслідок першого. Усі слов'янські народи — брати і сестри. Така концепція бачення слов'янських народів за суттю своєю є цілком здоровою, але, знову ж таки, в російському варіанті ця концепція перетворюється у міф “єдиного и неделимого отечества”. Як наслідок — хворобливі намагання “сохранить эту целостность”. Невдача в цьому плані травмує російську свідомість. Відновлення незалежності країн (в даному випадку — України) бачиться як історична трагедія (публіцистика А. Дугіна, А. Кара-Мурзи, В. Кожінова, А. Панаріна, О. Солженіцина). Етнічний голод російської “самості” змушує бачити все навколо “своїм”. Цей “культурний” міф є на сьогодні великою мірою актуалізований у російській пресі. Щодо політики, яка не мала б допускати таких міфічних вибриків, то у ній теж часом бувають зриви (на кшталт висловлювань політиків чи їх реакції на події в Україні).

Такого роду міф є для росіян ANGIUS IN HERBA*, оскільки він не скерований на благополуччя, внутрішню рівновагу чи самодостатність.

Міф третій. Москва — ядро, навколо якого менші ядра (принцип ієрархічності). На Москву покладена місія “собиранія русских земель”. Усі рівні, але ми кращі, ми вибрані. Російська культура — універсальна, поліфонічна, на-

*Лат. — Гадюка в траві.

тхнення Божим духом. “Так, ми віримо, — пише Достоевський, — що російська нація незвичайне явище в історії всього людства” (4; 118).

Але з історії відомо, що від XII до XVIII століття росіяни мали лише перекладені твори (з української), що за 500 років вони написали лише дві книги, що ескаляція російської сутності відбувалась не за свій рахунок. Історія Росії — це історія великої і суцільної культурної позики. Ще Чаадаєв писав: “Ми так дивно рухаємося у часі, що з кожним нашим кроком уперед, проминула мить зникає для нас безповоротно. Це — природний результат культури, цілковито збудованої на позичанні та наслідуванні. У нас взагалі немає внутрішнього розвитку, природнього прогресу, всяка наступна ідея безслідно витісняє старі” (14).

До XVIII століття Росія позичала київську, львівську інтелектуальну потугу. Навіть Трубецькой визнавав, що аж до М. Ломоносова всі росіяни вчилися з української граматики Мелетія Смотрицького. Згодом за Петра I починається німецька лихоманка. Оскільки “в своем отечестве» пророків не було (відсутність своїх авторитетів, що корелює із принципом меншовартості), їх запрошували із Заходу. Чистокровними німцями були Катерина II, Петро II, міністри К. Мініх, А. Остерман, А. Бірон, С. Вітте, В. Плеве, П. Струве, О. Бенкендорф, Л. Дубельт... професори Б. Брант, М. Вольф, Б. Кафенгауз, О. Рігельман (7; 17).

Сам міф про поліфонічність та універсальність російської культури може “працювати” дивним чином у різних напрямках. Перший — спонука до культурного розвитку. Такі міфи є класичним явищем у багатьох культурах. За суттю своєю цей міф підпадає під концепцію Мірче Еліаде, себто він таки може спонукувати до духовних пробуджень. Але цей міф може також підживлювати інші “деструктивні” російські міфи.

Міф четвертий. Розум не здатен здолати усю таємничість сакральної Росії. Божественне не осягненне. Росія — країна герметичної мовчанки, вона поза межами розуміння. Цей міф вибудовує асоціативний ряд: таємничість—особливість—вищість—сакральність—божість—вселюдськість. Насправді ж так звана таємничість — лише вияв антиномічності російської душі, непослідовності, непередбачуваності, психічної змаргіналізованості.

Цей міф здебільшого для “Інших”. Західна преса цей міф приймає, що видно із контекстів більшості статей із закордонних ЗМІ. По суті, цей міф — один із ключових. З одного боку, це позитив, оскільки ніхто не знає, чого від Росії чекати. З іншого боку, саме цей міф дозволяє трактувати Росію як непослідовну державу з непослідовою політикою, що вже звучить погано.

Міф п'ятий (перегукується із третім). Вибраність Росії, її вселюдськість. “Так, призначення російської людини, — писав Достоевський, — беззаперечно всеєвропейське та всесвітнє. Стати справжнім росіянином, стати цілковитим росіянином, можливо, і значить тільки (в кінці кінців, це підкресліть) стати братом всіх людей, вселюдиною” (12; 314).

Міфоросія акумулює у собі універсальну, космічну потугу. “Ми передчуваємо, і передчуваємо з благоговінням, що характер нашої майбутньої діяльності повинен бути високою мірою загальнолюдський, що російська ідея, можливо, буде синтезом всіх тих ідей, які з такою впертістю, з такою мужністю розвиває Європа в окремих своїх національностях” (4; 50). Локальність, історична, психологічна, етнічна, — це всього-на-всього локальність, яка не в спроможності охопити “руськість”.

Зрештою, ця дивна ідентифікація із “вселюдськістю” може бути виявом кризи самототожності. Такий кризовий стан штовхає на пошуки “великого”, “потужного” суб’єкта для ідентифікації, аби за зовнішнім вдоволенням і бентежним псевдопіднесенням духу приховати внутрішню маятниковість. Достоєвський же бачить в Росії “всесвітність”, “чуйність та правдиву беззаперечну і глибоку спорідненість її генія із геніями всіх часів та народів”.

Неокресленість бачиться як винятковість. “Все характерне, все наше національне... (а тому все правдиво художнє)... для Європи непізнаване” (12; 185). Як писав Ніцше, “привілей величі в тому, що вона спроможна ошчасливити малими дарами”. Власне цей міф відіграє функцію “ошчасливлення”, “одухотворення”, хоча і ґрунтується на принципі захисту методом переверненої інтерпретації кризи. Навіть Чаадаєв, який волів “бичувати свою батьківщину”, “принижувати її, тільки б не обманювати” (47), не зміг не піддатись сугестіям міфоросії: “Ми народ винятковий і належимо до націй, які існують тільки тому, щоб із часом дати якийсь великий урок світу” (14).

Цей міф — один із найміцніших, оскільки він належить до так званих футуристичних міфів. У сьогоденні Росії з’явився цілком реальний Захід, з його демократією, ринковою економікою та громадянським суспільством. Тому футуристика повинна окреслити майбутнє Росії. Або із Заходом (як пропонує ліберальна преса), або без нього (як приклад, публіцистика А. Кара-Мурзи), або над ним (свразійство А. Дугіна).

На нашу думку, міф про винятковість росіян на сьогодні може бути лише деструктивним, оскільки він уже занадто довго протривав в історії і не спроможний спровокувати духовного пробудження.

Міф шостий. Росія є глибоко релігійною, адже вона вибрана Богом. “Лише матеріальною користю, лише “хлібом” — такий високий організм, як Росія, не може вдовольнитись” (12; 234). Росіяни вірять, що вони освячені стражденним досвідом.

Окрім того, православ’я — це єдиний шлях до Бога. Католицизм — хиба, помилка, втрата істини. “Доля православ’я злита з призначенням Росії. Що ж це за доля православ’я? Римське католицизм, що продало уже давно Христа за земну владу, що змусило відвернутись від себе людство і є головною причиною матеріалізму та атеїзму в Європі... втрачений образ Христа зберігся у всьому світлі чистоти своєї в православ’ї. Зі Сходу і пронесеться нове слово світу назустріч прийдешньому соціалізму, яке, можливо, знову врятує європейське людство” (Достоєвський) (4; 273).

Цей міф про істинність властивий й іншим вірам, проте в російському варіанті він є надто агресивним до концепції екуменізму, а від того — неспроможним вивести росіян на якісно інший рівень.

До того ж, у російському релігійному просторі відбувається деформація сакральної вертикалі. Релігія, замість зближувати націю з Богом, ізолює її. “Не приносьте більше пустих дарів. Кадило стало осоружним для Мене” (Ісаї 2:13). Релігія, замість витворювати спільний духовний простір для народів, ізолює Росію від Європи, адже політична влада ніколи не була і не може бути ключовою у стосунках церкви з народом, хоча саме таку ситуацію можна було спостерігати в Росії.

Міф сьомий (перегукується із попередніми). Захід — це прірва, атеїзм, матеріалізм, він себе вичерпав і прямує до самознищення. “Православ’є” протиставлено католицтву, російська духовність — європейській безбожності. З’являється сотеріологічний мотив. Як пише Достоевський у своїх “Бесах”, “Сучасна Європа — це суцільний цвинтар”.

Сьогодні Європа закидає Росії “недемократичність”, Росія Європі — “недуховність”. Так звана “демократична” частина Росії підтримує міф про Європу як світле майбутнє.

Ці два протилежні міфи про Європу (Європа занепадає — Європа процвітає) зможуть придатись Росії лише в тому випадку, якщо вона спробує їх оновити, чи, скажімо, підживити концепцією “іншості” на противагу концепції “вищості”. Варіант деміфологізації в даному випадку не є можливим, так само як не є можливим подолання дистанції між Я—Він (Ми—Вони). Саме в просторі цієї дистанції і завдяки їй функціонують міфи.

Отже, сьогодні ситуація із російськими міфами досить складна. Російська ідентичність ніяк не може подолати статус пострадянської. А ці міфи наразі ситуації не покращують. Вони НЕ МОБІЛІЗУЮТЬ, НЕ ПРОКИДАЮТЬ, НЕ ТВОРЯТЬ. В такому стані, в якому вони є сьогодні, ці міфи виглядають лише як “карнавальний”(святковий) вихід із ідентифікаційної кризи.

1. *Братко-Кутинський О.* Феномен України. — К.: Українська академія оригінальних ідей, 1996. — 304 с.
2. *Донченко О., Романенко Ю.* Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятори психополітичного повсякдення): Монографія. — К.: Либідь, 2001. — 334 с.
3. *Кінан Е.* Російські історичні міфи. — К.: Критика, 2001. — 283 с.
4. *Кісь Р.* Фінал Третього Риму (Російська ідея на зламі тисячоліть). — Львів: Інститут народознавства НАН України. — 745 с.
5. *Маланюк Є.* Книга спостережень. Т. 2. — Торонто: Гомін України, 1962. — 509 с.
6. *Пахаренко В.* Незбагнений апостол. — Черкаси.: БРАМА-ІСУЕП, 1999. — 296 с.
7. *Штена П.* Московство: видання третє. — Дрогобич: Видавнича фірма “Відродження”, 2000. — 352 с.
8. *Швецова А.* Культурні проєкції національного характеру // Сучасність. — 2000. — №7–8. — С. 123–134
9. *Янів В.* Психологічні основи окциденталізму. — Мюнхен, 1996. — 205 с.
10. *Бердяев Н.* Об отношении русских к идеям // <http://www.magister.msk.ru/berdn055.htm>.
11. *Бердяев Н.* Русская идея // http://www.tabigat.nursat.kz/tvorch_berd_02.htm.
12. *Достоевский Ф.* О русской литературе / Вступ. статья и коммент. Ю. И. Селезнева. — М.: Современник, 1987. — 399 с.
13. *Рефуле Ф.* Миф и история // www.krotov.info/history/00/refu1986.html.
14. *Чаадаев П.* Отрывки и разные мысли // www.krotov.org/libr_min/from-1/0019_2.html.

**RUSSIA: MITHOCREATION AS DESTRUCTIVE FACTOR
IN HISTORY****Olha Stanchak**Lviv Ivan Franko National University,
Universytetska Street 1, 79000, Lviv, Ukraine

Tel. office: (032) 296-47-75

E-mail: journft@franko.lviv.ua

In this article the author on the basis of Russian mentality describes the main principles of myth functioning and the role of myths in the history process. The main idea of the article is that the myth can be both constructive and destructive factor. In case of Russia myths are rather destructive and prevent country to resolve identity problems.

Key words: mentality, myth, identification, and history.

Стаття надійшла до редколегії 22.12.2005